

ЗНАХІДКИ ФАЛЬШИВИХ МОНЕТ ПОБЛИЗУ СМТ.ЛУКІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

FINDINGS OF COUNTERFEIT COINS NEAR LUKIV TOWN OF VOLYN REGION

У січні цього року нами було отримано цікаву інформацію про знахідки монет поблизу містечка Луків, переважну більшість з яких складають фальсифікати.

Тема фальшивомонетництва на Волині в період XIV-XVII століть досліджувалася в статті В. М. Орлика «False Coins of the Teutonic Order State in Prussia in the currency of South-Rus Lands of the Lithuanian Grand Duchy»³⁹, у статті А. С. Бойка-Гагаріна «Особливості фальшування монет на Волині у XVI-XVII століттях»⁴⁰ та у його монографії «Фальшивомонетничество в центральной и восточной Европе в эпоху средневековья и раннего нового времени»⁴¹.

Луків знаходиться в Турійському р-ні Волинської області. Місто відоме з поч. 16 ст. На той час це був адміністративно підпорядкований Холмській землі. 1510 року датується згадка про лувівську парафіяльну церкву⁴², що знаходилася на теренах Любомльського староства.

Перша письмова згадка датована 1537. Його власниками були представники волин. роду Матвієвських. 1557 року ополячений Станіслав Матвієвський, який на той момент займав посаду надвірного маршалка коронного, звернувся до Сигізмунда II Августа з проханням поміняти прізвище на Мацейовський, заснувати на землях Лукова містечко і назвати Мацейовим. Король дав дозвіл на перейменування Лукова на Мацеїв, селище здобуло статус містечка та магдебурзьке право, можливість проводити ярмарки і збудувати замок⁴³.

---

³⁹ Orlyk V. False Coins of the Teutonic Order State in Prussia in the currency of South-Rus Lands of the Lithuanian Grand Duchy // Pieniadz i systemy monetarne wspolne dziedzictwo Europy. Studia i materialy/ - Augustow – Warszawa, 2012. – S.112-115

⁴⁰ Бойко-Гагарін А.С. Особливості фальшування монет на Волині у XVI-XVII століттях. Львівські нумізматичні записки. Ч.11-12. Львів, 2014-2015. С.25-27.

⁴¹ Бойко-Гагарін А.С. Фальшивомонетничество в центральной и восточной Европе в эпоху средневековья и раннего нового времени / Київ, 2017. – 549 с.

⁴² Верменич Я.В. ЛУКІВ [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2009. - 790 с.: іл.. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Lukiv_smt

⁴³ Там само.

У 1568 р. місто від Станіслава Мацейовського перейшло до кн. Андрія Вишневецького. Після смерті 1594 доньки кн. А.Вишневецького – Ганни – Мацеїв перейшов до рук її чоловіка Миколи Сапєги та їхнього сина Фридерика, пізніше, у 1630-х рр., до дружини останнього – Єви Сапежиної.⁴⁴

Отже, заснування містечка та отримання ним магдебурзького права і можливості проводити ярмарки пожвавило торгівлю, а разом з нею і грошовий обіг, що ми і можемо спостерігати завдяки знахідкам монет, загальною кількістю 9 штук.

Серед них були знайдені такі фальсифікати: денарій Яна Ольбрахта 0,6 г (Рис.1), півгріш Яна Ольбрахта 1,01г (Рис.2), коронний півгріш Сигізмунда I Старого 1511 року 0,84 г (Рис.3), коронний гріш Сигізмунда III 1611 року 1,22 г (Рис.4), грошен міста Геттінген 1617 року 0,85 г (Рис.5), солід Густава Адольфа (? , дату визначити неможливо) 0,86 г (Рис.6) та лівонський солід Кароля Густава з помилковою датою 1616 0,54 г (Рис.7). Провести аналіз на склад металів цих фальсифікатів, на жаль, поки немає можливості.

Серед оригінальних монет були знайдені торнер (2 пенси) Карла I 0,86 г (Рис.8), а також півтора ризьких соліда 1623 року Густава Адольфа 0,65 г (Рис.9).

Отож, попередньо можна зробити висновки, що у XVI – XVII століттях у містечку Мацеїв (суч.Лукив) велася активна торгівля, адже серед знайдених монет є і оригінали і фальсифікати іноземних монет. Також варто зазначити, що присутність фальсифікатів у грошовому обігу простежується постійно, протягом 100 – 150 років і не є випадковими одиницями грошового обігу. На жаль, ми не можемо стверджувати, що якийсь з даних фальсифікатів був карбований в Лукові або в сусідніх містах, так як усе це різні монети і фактів щодо наявності в Лукові чи околицях підпільної монетарні також немає, тому це потребує подальшого дослідження.

Ілюстрації

Рис. 1. Фальшивий денарій Яна Ольбрахта

⁴⁴ Там само.

Рис. 2. Фальшивий півгріш Яна Ольбрахта

Рис. 3. Фальшивий коронний півгріш Сигізмунда I Старого 1511 року

Рис. 4. Фальшивий коронний гріш Сигізмунда III 1611 року

Рис. 5. Фальшивий грошен міста Геттінген 1617 року

Рис. 6. Фальшивий солід Густава Адольфа (? , дату визначити неможливо)

Рис. 7. Фальшивий лівонський солід Кароля Густава з помилковою датою 1616

Рис. 8. Горнер (2 пенси) Карла I

Рис. 9. Півтора ризьких соліда Густава Адольфа 1623 року

Джерела та література

1. Orlyk V. False Coins of the Teutonic Order State in Prussia in the currency of South-Rus Lands of the Lithuanian Grand Duchy // *Pieniadz i systemy monetarne wspolne dziedzictwo Europy. Studia i materialy/ Augustow – Warszawa, 2012. S.112–115.*
2. Бойко-Гагарін А.С. Особливості фальшування монет на Волині у XVI-XVII століттях. *Львівські нумізматичні записки. Ч.11-12. Львів, 2014-2015. С.25–27.*
3. Бойко-Гагарін А.С. Фальшивомонетничество в центральной и восточной Европе в эпоху средневековья и раннего нового времени / *Київ, 2017. 549 с.*

*Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти»,
13 – 14 травня 2021 р*

---

4. Верменич Я.В. ЛУКІВ [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во "Наукова думка", 2009. 790с.:іл. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Lukiv_smt .